

Proses del Montseny, obra literària del Dr. Ariet

OSCAR FARRERONS VIDAL

Proses del Montseny, literary work of Dr. Ariet

Entre els molts llibres, papers i fotocòpies que atresorava Joan Campaña, a l'estiu 2021 vàrem trobar unes fotocòpies de les originals "Proses del Montseny" del doctor Ariet, personatge de gran importància en la història contemporània de Viladrau. Són quartilles mecanografiades al 1931 amb anotacions manuscrites sobre els originals i signades personalment per Ariet. L'article presenta i comenta breument 7 d'aquestes "Proses", totes elles inèdites, excepte una que va ser publicada en un periòdic d'estiu de Sant Hilari Sacalm. El llenguatge poètic del Dr. Ariet, ple d'adjectius i a tothora narratiu del paisatge del Montseny, no us deixarà indiferents quan llegiu les cites textuais que incorpora l'article i la reproducció completa d'una de les "Proses" a l'annex final.

Paraules clau: Dr. Ariet, Viladrau, Sant Segimon, Matagalls.

Among the many books, papers and photocopies that Joan Campaña used to treasure, in the summer of 2021 we found some photocopies of the original "Proses del Montseny" by Dr. Ariet, an outstanding personality in the contemporary history of Viladrau. These are typewritten A5 sheets of paper of 1931 with handwritten notes on the originals and personally signed by Ariet. The article briefly presents and comments on 7 of these "Proses", all of them unpublished, except but one that was published in a summer newspaper in Sant Hilari Sacalm. The poetic language of Dr. Ariet, full of adjectives and at all times narrative of the landscape of the Montseny, will not leave you indifferent when you read the textual quotations that the article incorporates and the full copy of one of the "Proses" in the final appendix.

Keywords: Dr. Ariet, Viladrau, Sant Segimon, Matagalls.

En Joan Campañà va morir al novembre del 2020. Era una de les persones més conegudes del Montseny, i la seva figura sempre acompanyava l'associació Amics del Montseny, d'on va ser durant molts anys president, i a les *Monografies del Montseny*, que va dirigir amb encert també durant molt de temps. Tothom coneixia en Joan Campañà, però el que potser no sabia tanta gent és que en Joan tenia a casa seva una immensa quantitat de llibres, fulls, fotocòpies, carpetes i folis sobre el Montseny. A l'estiu del 2021, una calorosa tarda viladrauena, vaig anar a veure a casa seva l'Arola Campañà, filla d'en Joan i actual presidenta de l'associació Amics del Montseny. L'Arola em va mostrar gran part dels papers montsenyencs que en Joan havia anat acumulant i, d'entre la gran quantitat de informació, em va sorprendre veure unes fotocòpies que en Joan havia fet molt de temps enrere dels originals de les *Proses del Montseny* que havia escrit el Dr. Ariet, i que fins aleshores no sabia ni que existien.¹

ANTONI ARIET BARBERIS

El doctor Antoni Ariet Barberis (Seva, 1872 – Viladrau, 1951) ha estat un personatge molt important en la història de Viladrau, no sols perquè va ser el metge de la població entre 1906 i la seva mort al 1951, sinó també perquè va ser-ne l'alcalde des de juliol de 1909 fins l'octubre de

Autofoto d'Antoni Ariet. (Foto núm. 387 del fons Dr. Ariet, dipositat a l'Arxiu Comarcal d'Osona, d'Àngel Rabat).

¹ Les fotocòpies deuen estar fetes fa uns vint anys. Després de trobar les fotocòpies vàrem poder consultar els originals al seu actual propietari, l'Àngel Rabat, que és dipositari del fons del Dr. Ariet.

1923. Però a més el Dr. Ariet va escriure al 1913 la *Topografia mèdica de Viladrau*, que mossèn Antoni Pladevall va definir com “la primera i més important obra que s’ha escrit sobre Viladrau”. No ens ha d’estranyar doncs que el Dr. Ariet i la *Topografia mèdica de Viladrau*, hagin estat protagonistes d’articles a les *Monografies del Montseny* en anterioritat. Al volum número 6 de les *Monografies del Montseny* publicat al 1991, l’Antoni Pladevall hi va escriure un article titulat “El doctor Antoni Ariet i la Topografia mèdica de Viladrau”. També podem llegir l’article d’en Joan Portals de 2012 publicat al volum 27 de les *Monografies* que porta per títol “Vida i medi natural al Viladrau del 1900. La Topografia mèdica del Dr. Antoni Ariet, metge rural i alcalde”. Tota la informació sobre la vida del Dr. Ariet i la *Topografia mèdica de Viladrau* la podeu examinar en aquests dos bons articles; al que ara teniu a les vostres mans ens centrarem en les *Proses del Montseny*.

PROSES DEL MONTSENY

El Dr. Ariet era un amant de la literatura catalana, segur que li devia agradar escriure, i a banda de la *Topografia mèdica de Viladrau* també va compondre al 1927 *Memòries d’un viatge a Terra Santa*, obra que recull les experiències de la peregrinació que va fer entre el 25 d’abril i el 10 de juny del mateix any a l’Orient.² A part d’aquests dos títols podem trobar un seguit d’escrius intitolats genèricament *Proses del Montseny*, alguns dels quals van ser publicats en el seu moment en diaris de l’època, mentre d’altres són inèdits. Una d’aquestes *Proses* està signada al 15 de juny de 1933, ocupa 12 quartilles i porta per títol “El primer accident desgraciat d’aviació”.³ El podeu llegir complert al volum 6 de les *Monografies del Montseny*, ja que al 1991 en aquest volum es va editar acompanyant l’article de mossèn Pladevall. Narra l’accident d’un avió francès del servei postal que feia la ruta Casablanca – Toulouse, i que es va precipitar a prop del poble de Viladrau, a la roureda de Can Gat.

A més de “El primer accident desgraciat d’aviació”, les *Proses* fotocopiades per Joan Campaña són 7 i porten per títol: “Viladrau” (sense datar), “La campana de l’ermità” (sense datar), “Una remor inesperada” (sense datar), “Del turó de Matagalls estant. Bell esguard del sol-ixent” (signada març 1931), “Joies d’Abril” (abril 1931), “Decandiment esvaït” (23 de novembre de 1931), “La Professó d’Arbúcies” (desembre 1931). Totes elles inèdites excepte “La campana de l’ermità”, que ja havia estat publicada al diari

2 Que es publicaria posteriorment al 1930 amb el títol *De les terres bíbliques. Evocacions d’un romeu* per l’editorial Omega.

3 Val a dir que el títol mecanografiat original posa “Un accident desgraciat d’aviació”, però després es veu ratllat el “Un” i escrit a mà a sobre “El primer”.

“L’Estiuada”⁴ al juny de 1913, al número 61. No és l’únic escrit publicat pel Dr. Ariet a *L’Estiuada*, perquè també havia publicat:

- “Les Guilleries”, número 36 (1911).
- “Les gales del Montseny”, número 48 (1912).
- “L’etern destralejar!!!”, número 50 (1912).
- “Nit de tempesta. Quadret”, número 53 (1912).
- “El fum del tabac”, número 64 (1913).
- “Per un ram de flor de la ginesta”, número 66 (1913).
- “Sant Hilari Sacalm”, número 73 (1914).
- “Important projecte de camins. Carreteres al Montseny”, número 74 (1914).

Donat que les publicacions de *L’Estiuada* es belluguen entre 1911 i 1914, i les *Proses del Montseny* semblen escrites totes al 1931 (almenys les quatre que estan signades), podem deduir que al 1931 el Dr. Ariet va agrupar sota l’encapçalament *Proses del Montseny* articles que no havien estat publicats juntament amb d’altres escrits de nou. Als originals que hem pogut consultar a casa d’Àngel Rabat, aquestes set *Proses del Montseny* estan grapades de manera manual, formant un petit llibret mecanografiat.⁵

Des del punt de vista de la seva professió de metge, també va escriure *Descripció d’un focus epidèmic de grip observat a Viladrau a últims de desembre de 1929 y gener de 1930* publicat a les Memòries de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya al 1934.

VILADRAU

Aquesta primera prosa que porta per títol el nom del poble de Viladrau, esta mecanografiada en 4 quartilles, signada a mà al final, i corregida també a mà sobre l’original. Sembla que la voluntat del Dr. Ariet amb aquestes primeres ratlles és situar el poble a manera de introducció, així queda manifest al principi quan escriu: “Viladrau, l’eixerit poblet situat a l’altura mitja de 840 metres sobre la mar Mediterrània i festejat per la naturalesa, s’emplaça en el tossal d’alterosa i gerda vall, regada per les

4 Periòdic setmanal de Sant Hilari Sacalm que es publicava sols als mesos d’estiu. Va publicar un total de 82 números entre juny 1908 i setembre 1914.

5 El títol genèric de “*Proses del Montseny*” hi apareix en tots els texts, en majúscules i amb doble subratllat, excepte en el primer escrit titulat “Viladrau”

aigües fresques que davallen silencioses o en remorosa cascada de les serralades del Montseny”.⁶

Continua el Dr. Ariet explicant les virtuts del poble: “Al peu d’aquesta muntanya encisadora per la seva elevació, 1772 metres,⁷ clapejada de tocoms abruptes, engarlanada per la boscúria atapeïda i per la catifa esmaragdina dels pradells abundosos en flora intensament policromada, enriquida també amb un seguit de fonts i fontetes que regalimen l’aigua pura i transparent com nança de cristall, daurada per un sol rialler, emmantellada per un cel blau (...); aquí, en el faldar d’aquesta tradicional muntanya d’ametistes reposa el poble de Viladrau”. Amb totes aquestes qualitats esbombades pel Dr. Ariet, no és estrany que Viladrau sigui “un lloc concorregut i que hi tingui estatge l’estiuejant morigerat desitjós d’esbargiment i de sadollar-se d’aire pur son aparell respiratori”. Ja ho havia afirmant anys abans en escriure la seva *Topografia Medica* que Viladrau és un terreny sanitós, però ara a més en aquesta prosa també en destaca les seves virtuts per l’excursionista: “Viladrau és el punt dolç de l’estiueig perquè a més d’ésser afavorit per les condicions climàtiques constitueix el centre de d’on s’emprenen variades excursions als diferents indrets de la vessant muntanyenca”.

A continuació el Dr. Ariet mostra el seu coneixement del lloc, com si d’un primerenc pamflet turístic es tractés, de manera que escriu: “El turista pot escollir les fonts properes i apartades com són la font de l’Oreneta, de les Paitides, del Ferro, de la Cassola, del Cristall, font de Llops, de Matagalls, el Gorg Negre i d’altres, així com també pot visitar santuaris com són l’Arola, Sant Segimon, Sant Marçal, i paratges diversos com les Cabrades, coll Pregon, Buc de Riol o Borderiol, tots ells atractívols on s’hi respira l’essència flairosa de la natura escaient”. En el següent paràgraf apareix citat Bofill i Mates i “les postes de sol esplendoroses tan bellament cantades” pel poeta.

Ariet no s’oblida d’explicar lo ben comunicat que està el poble de Viladrau: “Pot anar-se per carretera a Vic, passant pels pobles de Sant Julià de Vilatorrada, Taradell, pot arribar-se a Osormort, Vilanova de Sau, poblets riberencs de la Riera Major i del riu Ter,⁸ així com a Sant Hilari i Arbúcies situats a una distància de 17 kilòmetres i 20 respectivament”, i el més important, destacant l’accés fàcil al tren “A més hi ha la carretera de Balenyà, estació del carril de la via ferrada de Sant Joan de les Abadesses o

6 En les cites textuais que en aquest article transcrivim s’ha mantingut en la mesura del possible el text original, sols corregint puntualment a l’actual ortografia catalana.

7 Actualment l’altitud oficial del punt més alt del Montseny (turó de l’Home) és 1705.8 m.

8 Afegit a mà, entre les línies mecanografiades Ariet hi escriu: “enclavats en el bell cor de les Guílleries”.

Nord, estació que dista 17 Kilòmetres del nostre poble, havent-hi establert un bon servei d'autos matí i tarda per conduir els passatgers⁹ provinents de Barcelona i demés indrets”.

A la darrera quartilla, Ariet explica que arquitectònicament Viladrau és molt variat, amb cases velles, però també amb edificis moderns i “xalets de bona fàbrica escaient”, fondes, hotels, hostals, el casino de la colònia i “bones tendes proveïdes dels diferents comestibles, on donen tracte i servei acurats”. Així doncs no és estrany que la prosa acabi amb la següent afirmació: “Per les condicions suara esmentades i pels costums dreturers que regulen les iniciatives dels pobletans, Viladrau és preferit com així ho testimonien aquells que hi passen una i altra temporada i aquells que en gaudeixen dels beneficis ulteriors”.

El poble de Viladrau entrant pel nord, i darrera la muntanya de Matagalls.
(Foto Lluís Estasen i Pla, entre 1915 i 1935, AFCEC).

LA CAMPANA DE L'ERMITÀ

Tal i com hem explicat, és l'única de les *Proses* que havia estat publicada en anterioritat, però el text de les fotocòpies es diferent del publicat al 1913, com si el Dr. Ariet l'hagués reescrit.

⁹ La frase “matí i tarda per conduir els passatgers” està mecanografiada posteriorment en un interlineat, substituint una d'altre que està ratllada i és il·legible.

Aquesta *Prosa del Montseny*, de sols quatre quartilles, porta al costat del títol mecanografiat, un afegitó manuscrit que posa “(L’Erola)”¹⁰ com si el Dr. Ariet pensés en canviar-li la denominació. Pot ser així perquè ja de bon principi comença a explicar la seva situació sense nombrar el nom de l’ermita de la patrona de Viladrau: “En un petit planell encimbellat a mitja vessant de l’alterosa serralada del Montseny, rodejat de timbes i penyes d’esguard feréstec i de terrenys grenyosos els quals congrien tan sols algun esquifit erol de ginebres rebordits o bé alguna clapada d’avets mil·lenaris, s’hi aixeca com flor de mirífica flaire que vetlla la solitud de les afraus, l’ermita petitona que des de l’antigor edificà el poble fidel, per servir el record del tocom on un rei penitent eixint de la pàtria llur travessant terres estranyes, oblidant palaus i menyspreant riqueses, hi establí son refugi”.

Quan Ariet parla de “timbes i penyes d’esguard feréstec”, tot fa pensar que està descrivint l’entorn del santuari de Sant Segimon, més que no pas l’ermita de l’Erola. Tot i això, cal tenir en compte que els ermitans de Sant Segimon vivien a l’Erola els mesos de novembre a maig, quan el fred feia impossible habitar al santuari. Així ho explica més endavant la prosa: “L’ermita humil, de parets baixes colrades pel fregadís del temps inclement que frenètic les besa rodolant pel camí enllà de les centúries, resta soliu durant l’hivern, tenint per soplug la carga feixuga d’abundoses nevades que damunt seu s’agombolen”. Així doncs en aquest escrit estaria parlant de Sant Segimon i l’Erola a la vegada.

Segimon era fill del rei de la Borgonya Gondebaud i de la princesa Teudicela. Segons la tradició, en la seva penitència Segimon va travessar el Pirineu i, a l’arribar a Vic es confessà amb un sacerdot de la ciutat que l’envià al Montseny. Aquí va trobar un ermità que el va acollir inicialment en la seva cova, però Segimon el va deixar al cap de poc cercant un lloc més apartat i solitari, fins arribar a uns grans penyals a 1230 m d’altitud, a la carena que baixa de Matagalls i s’aboca bruscament sobre els torrents de Rentadors i l’Oratori, mirant als Pirineus, potser recordant el seu origen a l’altre costat de la serralada. És l’indret on ara hi ha el santuari, i aquí hi va excavar la cova que encara podem veure. Segimon va viure aquí lliurat a la pregària, alimentant-se tan sols d’herbes i productes silvestres. Des de 1290 està acreditat que l’actual indret de Sant Segimon fou un lloc de visites i de devoció cristiana que, a poc a poc, el varen convertir en un dels santuaris més famosos del país. Des de ben aviat els bisbes catalans concediren indulgències als que visitaven la capella de la cova, com acredita un document emès per la cúria papal d’Avinyó al 1317.

10 Escrit així, entre parèntesi (L’Erola).

El Dr. Ariet explica que quan arriba la primavera torna a obrir-se el santuari: “Més tantost s’aixequen les boires i retornen els jorns de plàcida claror i l’astre del dia amb els seus raigs vigorosos deixondeix la flora, enamora l’ocellada i esperona la vida, llavors també reviu l’entusiasme, s’enardeix el poble i aixeca son esperit de l’aclaparament, esmena aquell oblit i de vell nou s’aplega al redós del petit santuari”. La gran religiositat d’Ariet es manifesta uns paràgrafs més enllà, quan apareix la campana del títol: “I aquella campana, la campana del ermità que restava muda, silenciosa, torna a brandar i branda de goig escampant arreu del comarc el retronny de l’ona majestuosa que rodolant rostos avall i enfilant-se carenes amunt alegra l’esperit”.

Ermita de l'Erola. (Foto Jaume Biosca i Juvé, 1936, AFCEC).

UNA REMOR INESPERADA

El títol original devia ser “Sobtada remor inesperada” però la paraula “sobtada” és ratllada, i al costat s’hi ha afegit l’adjectiu numeral “una”. En aquesta prosa de quatre quartilles, comença Ariet explicant que ha sortit a caminar pels vorals de Viladrau de bon matí: “A bonhora de la matinada

seguia muntanyes amunt petjant pels corriols afressats que solquen les valls, els pujols i pendissos, enllumenat solament per les tremolenques lluïssors de la celestia que poc a poc s'anava esllanguint, batuda per la clariana de l'alba que triomfalment muntava les properes serres llevantines, tot nimbant de virolais les llenques de flonja boirina estintolades en la planura blavenca de la mar calmada, ver reflexa d'un cel puríssim".

Continua la prosa explicant de manera portentosa la caminada matutina del nostre protagonista, que troba ocells: "en aqueixos indrets les aus matineres boi deixondant-se eixerides, festejaven amb cants alegrois les delícies primeres del jorn que creixia". I també troba bestiar en la seva passejada: "Parionament els ramats tot bellugant-se en la pleta, a pleret desemparen el cobertiç format per les besses corpulentes dels arbres frondosos, arriscant-se per entremig de les penyes grenyoses, esbrinant çà i llà l'herbei del pastoriu tendrer".

Després de descriure cimals desolats, fondals plens de falgueres esponeroses i turons alterosos el Dr. Ariet explica que es troba amb un xiuxiueig: "Entretingut esguardant la terra guarnida i el cel enjoiat, una remor inesperada de murmuris aparentment salmodials atrau el meu esperit. Al revés la remor s'aclaria, distingint-se llavors les notes acompassades d'una

Església de Sant Martí de Viladrau. (Foto Arnau Izard i Llloch, 1917, AFCEC).

pregària escaient. ORA PRO NOBIS!! ORA PRO NOBIS!! Repetien amb parsimònia les veus d'uns romeus que formant dues rengleres apareixien al cim d'una carena propera".

El romeus havien sortit de la vila a primera hora i complien el vot de poble segons explica Ariet "en compliment anyal fet pels avantpassats freturosos d'aconseguir del cel la deslliurança d'un marfuga que llavors atuïa els veïns del comarc". No queda clar si el Dr. Ariet es refereix al vot de poble de Viladrau, o potser al del Montseny, que puja pel camí de les Illes, remuntant la Tordera fins a Sant Marçal. O potser és una prosa genèrica i no es refereix a cap pelegrinatge en concret, el que si que destaca és la religiositat del nostre protagonista, ja que acaba escrivint: "el romiatge s'apropa a la creu, passa pel meu davant, mon cor glateix i amb el cap cot reverenciant al Redemptor, deixo córrer dels meus llavis ORA PRO NOBIS!! ORA PRO NOBIS!!".

DEL TURÓ DE MATAGALLS ESTANT. BELL ESGUARD DEL SOL-IXENT

En aquesta prosa, també de quatre quartilles com les anteriors, Ariet ens narra la bellesa de la sortida del sol des de Matagalls. No espereu trobar aquí el recorregut que va fer, ni les indicacions del camí de pujada fins al cim. No és un escrit de ruta, sinó que el text narra les sensacions i paratges naturals que van trobant, així de bon principi conta: "Eixírem camí enllà de la vall gambant amb delit de sobres, esperonats per la fretura d'aconseguir a bon-hora el turó culminant de la muntanya que anàvem a investir, per tal d'escometre des de la més alta serra la pulcra tendresa del sol-ixent". En la ruta, els intrèpids caminadors troben "viaranyis intricats com un entrebès de noguera revellida, vorejats però, d'herbes flairoses, timons, poliols, que nostra petja a l'atzar calciga, regraciant-nos les masegades amb alens d'aromes que rebem agradósament en la pregonesa de nostra sina".

Ariet explica com van travessant fagedes esponeroses, roquissars abruptes, i arriben a una castanyeda: "voregem un arreplec de castanyers rabassuts i mil·lenaris que branden son forcat gegantí, com braç de colós en positura marcial".

Finalment arriben al Matagalls al llostrejar: "en aquesta hora de matinada s'han fos ja aquelles formoses constel·lacions que lluien en l'ample camp del firmament al temps de la nostra sortida. Així s'han esfumat els trillons que balancegen dins d'un marc d'angles irregulars apuntats per quatre estrelles pariones, han fugit les cabretes, s'han desat el pobre i el ric, s'ha aclucat l'estrella del dia i l'estrella del nord cerimoniosament gira els ulls entelats a les set serventes esblaimades que l'acompanyen i àdhuc s'han amagat neguitosos aquell estol d'astres diamantins ferits per l'esclat de rosos que l'alba descabdella".

I aconseguixen la fita de veure sortir el sol des de Matagalls, mirant cap a llevant, de cara a les Agudes: “La rojor excel·leix i amara de ple aquells indrets de l’enllaç virtual entre mar i cel, i mentrestant d’aqueix bressol de virolais en brolla un petit cercle roent que creix, creix i s’infla fruitant a corre-cuita l’astre rei, que s’enfila majestuós i es lliura a la carrera escotorit, esparpellat i al donar la cara a la terra esmerça una aura fina tremolosa que fa voleiar de son seti aquell gavell de madeixes i trenes i serrells aplegant-los tot seguit en els caps cimers de les muntanyes que llavors flamegen com un esclat de rosella”.

La bellesa de la sortida del sol a Matagalls és innegable per qualsevol que l’hagi vist, tant als anys trenta del segle XX, com als nostres temps, però el que és difícil de reproduir són les paraules que amb tanta passió poètica (malgrat ser una prosa) ho explica Ariet, que acaba amb un consell: “Si mai heu assaborit aquella hora formosa, deixeu-vos-hi caure un dia en aquell tocom, n’haureu un guany delicat perquè en l’esguard del sol-ixent el cor treu florida i evoca amatent l’omnipotència d’un Criador infinit”.

La Creu de Matagalls. (Lluís Estasen i Pla, entre 1915 i 1919, AFCEC).

JOIES D'ABRIL

Prosa curta de sols dos quartilles i poc, que serveix al Dr. Ariet per glossar l'inici de la primavera. D'aquesta manera escriu: "Al llarg de les tiges emboteixen les gemes molsudes i ploren en son naixement la llàgrima clara de la saba vital que les empeny amunt, tot cerclant de fulles tendreres a les flors fruitals que esclaten hermoses com pomells d'ivori i enrinxen de gràcia l'arbreda de les prades cofoies gentilment vestides d'herbei brincadís".

A l'abril també es modera el fred, el dies s'allarguen i la neu es retira, i Ariet ho narra amb les seves pròpies paraules: "Galegen els dies claríssims d'abril esmerçant ratxades de llum fina com manolls d'agulles daurades que esporugueixen i escurcen els ombrius allargassats de l'hivernada i broden ensems amb grumolls d'or i maragda la muntanya que's despulla del niví embolcall i dels crespons tenyits de propra i cadmi que l'abrigaven en temps hivernal."

Després de tres paràgrafs més de prosa glosant la primavera que a l'abril comença, acaba Ariet escrivint: "Eixida del maresme la serralada, esbotza els secrets i abillada com la millor comtessa amb les joies d'abril ofereix son

Plaça Dr. Carulla i església de la Pietat, Viladrau. (Foto núm. 188 del fons Dr. Ariet, dipositat a l'Arxiu Comarcal d'Osona, d'Àngel Rabat).

recer apacible als pastors que n'hi condueixen els ramats de les primales i ungeix e perfums el paratge regalimant d'una benaurada solitud”.

DECANDIMENT ESAÏT

Escrit de tres quartilles, signat al novembre, on Ariet ens parla de la tardor, amb un ànim tristoi i decaigut. El Montseny ha perdut la vigoria de l'estiu, la força de la primavera ha desaparegut, però l'autor sap transmetre en belles paraules les ganes de gaudir d'aquest paisatge tardoral: “S'esmuny penosament la tardorada i esguardant el paratge muntanyenc, hom entreveu que s'esllangueix el brotam d'aquells arbres que abans lluien guarnits de verdors exquisides”.

El tocom tardorenc es manifesta arreu, com ens explica Ariet al quart paràgraf: “Per tots indrets la contrada canvia de faisó, les marginades, els viaranys, els pastorims esdevenen coberts per la catifa cruixidora de l'herbei agemolit i secardí, restes decandits del fanal blincadís que en temps de gerdors, i pompós revifat per la saba amorosa, gràcilment ondulajava alenat pel ventijol blener”.

Santuari de Sant Segimon del Montseny. (Foto Rossend Flaquer i Barrera, 1920, AFCEC).

A mitja narració també apareix un enterrament: “De l’arrabal entaforat en l’ombra tova, en pervé el zumzeig vagarós, ensomort, del campanejar funerari que acomiada les despulles ertes d’un pròxim que davalla a la tomba del repòs”.

I per acabar el Dr. Ariet es mostra optimista amb la naturalesa humana: “Més una guspira de dolsura enardeix l’esperit que albirant l’etern ressorgiment de les despulles humanes, puix no són elles com les fulles caigudes de l’arbre gelat, l’enlaira a les sublimitats d’una vida feliç i s’esvaeix allavors d’aquell cor oprimit pel banal corcó del decandiment que’l mantenia xop de tristor”.

LA PROFESSÓ D’ARBÚCIES

Prosa curta de sols dues quartilles. Fa referència al fenomen meteorològic de les boirines que a la tarda s’aixequen per la vall d’Arbúcies i que, creuant pel coll de Borderiol, arriben fins a Viladrau. Actualment encara la gent del poble en parla, però nosaltres ja l’hem sentit dir com la “Processó d’Arbúcies”. Fa noranta anys popularment es deia “Professó”, com alteració popular de “Processó”,¹¹ tot i que avui en dia entre la gent gran de Viladrau continuen dient “Professó”. Ariet n’explica el fenomen amb les seves pròpies paraules: “S’arreplega un comboi de boirina damunt de les aigües tranquil·les de la costa de llevant, s’enlaira un xic i franqueja el placèvol sot d’Arbúcies travessa collets i s’enfila per la serralada de Matagalls fent allavors via muntanya enllà vers el cantó de ponent”. La Processó és el que amb un llenguatge més meteorològic definiríem actualment com una condensació d’aigua situada prop de la superfície del mar, formada per petites gotes d’aigua en suspensió.

A mitja narració Ariet descriu com són els núvols: “Per la corrua gamben, es redrecen, fan tortirols i amb figures agegantades capricioses i formes arborescents d’aspectes fantàstics, ribetejats per un raig d’argent, marxen adelerats fins a besar les parets de l’ermita de Sant Segimon”.

CONCLUSIONS

La figura del Dr. Ariet ha quedat relacionada per sempre amb la *Topografia mèdica de Viladrau* per la importància que ha tingut com a llibre que explica el poble a inici de segle XX. Però Antoni Ariet va ser més que un bon metge i alcalde de Viladrau, també tenia inquietud literària, per això va descriure la bellesa de l’entorn, relacionant-la moltes vegades amb el seu ideari religiós i moral, i amb un estil propi tal i com hem pogut llegir a les *Proses del Montseny*. En Joan Campaña va saber captar la beutat

¹¹ Així es recull al <diccionari.cat> d’*Enciclopèdia Catalana*.

dels escrits d'Ariet quan va poder veure'n els originals, i en va fotocopiar la majoria que no estaven publicats. *Proses del Montseny* narren la visió idíl·lica i poètica del metge rural de Viladrau, un home molt estimat pel poble, tal i com queda testimoniats en el recordatori del seu enterrament que diu "No s'esborrarà ja mai la seva memòria, perquè la bondat del seu cor i l'amor als seus deures li conquistaren nombroses amistats".

Ara que part de la producció literària del Dr. Ariet que havia quedat inèdita és accessible, potser en un futur es podrà estudiar més a fons aquests set texts per ampliar la visió de la personalitat del metge de Viladrau.

La importància d'una troballa de textos inèdits fins ara del Dr. Ariet recomana publicar-los íntegrament,¹² però com les *Proses* trobades excedeixen la llargada prevista per als articles de les *Monografies*, en reproduïm íntegrament sols "La Professó d'Arbúcies" a l'annex final.¹³

AGRAÏMENTS

A Arola Campaña per mostrar-nos la documentació guardada pel seu pare, i que va obrir la possibilitat de conèixer les *Proses del Montseny* inèdites fins ara per nosaltres. A Àngel Rabat, que ens permeté consultar el fons del Dr. Ariet del que és dipositari, els originals mecanografiats de les *Proses* i l'accés a la col·lecció de fotografies personals d'Ariet. A l'Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya (AFCEC), per permetre lliurament la reproducció d'algunes de les seves fotografies. A Carola Duran, que amb la seva crítica va permetre millorar l'article que heu llegit.

ANNEX "LA PROFESSÓ D'ARBÚCIES"

Amb posat d'ensopiment unes vegades, d'altres riallera i enjogassada, mai però fressosa, ix la Professó d'Arbúcies algunes vegades a l'any, seguint si fa no fa la mateixa via, més no en dies escollits ni tampoc en hores assenyalades, sinó que sorgeix de vell antuvi, congriant-se pel determini d'avinenteses meteorològiques, prescindint sempre de persones i d'imatges que la facin reverent.

S'arreplega un comboi de boirina damunt de les aigües tranquil·les de la costa de llevant, s'enlaira un xic i franqueja el placèvol sot d'Arbúcies travessa collets i s'enfila per la serralada de Matagalls fent allavors via muntanya enllà vers el cantó de ponent, arrossegant-se per damunt d'una catifa teixida amb l'espessuari d'arbredes, matolls i rocatams, endosserada elegantment per la volta immensa del cel atzurat.

12 Amb correccions ortogràfiques per facilitar-ne la lectura, però respectant el lèxic i la sintaxis.

13 En altres *Monografies del Montseny* es podran continuar reproduint les originals del Dr. Ariet, i segurament reprendre l'estudi d'aquestes *Proses* inèdites.

Avança el comboi regit pel vent de marinada que a belles hores l'empeny depressa, depressa i àdhuc el fa créixer per escamots uqels allunya de nucli principal, recelosos, però, s'aturen un xic i s'ajoen enyoradissos de la resta del seguici rerassegat.

Més aconseguits altre cop per la corrua gamben, es redrecen, fan tortirols i amb figures agegantades capricioses i formes arborescents d'aspectes fantàstics, ribetejats per un raig d'argent, marxen adelerats fins a besar les parets de l'ermita de Sant Segimon que s'escau al tombant de la carena muntanyenca i a l'enfocar el proper collet de les Tres Creus s'acomien algunes vegades, sense quedar allavors ni rastre d'aquell tou de boira enjogassada, espaltint-se així subtilment aqueix espectacle de núvols ofegat per l'embranchida de la ponentada entrebancadora que li surt de retop.

Altres vegades, però, sense les contres del ponent traspasa les fites de l'ermita i engruixint-se engruixint-se minva la serenor, el cel s'entela i amb poca estona augmenta la nuvolada que envaeix l'espai i a corre-cuita s'escorre en ruixats de minsa pluja acabant així aqueix arreplec boirós i singular que la gent de la comarca en diu la "Professó d'Arbúcies".

Viladrau, desembre de 1931

BIBLIOGRAFIA

- ARIET BARBERIS, A. (1991), "Topografia mèdica de Viladrau", *Monografies del Montseny* 6, p. 125-144. [Reproducció parcial de l'original de 1915].
- AUTONELL REIG, J. (2002), "Comentari a la Topografia mèdica de Viladrau (Montseny)", *Gimbernat* 38, p. 177-184.
- COL·LEGI OFICIAL DE METGES DE BARCELONA. (2015), "Galeria de metges catalans", <<https://www.galeriametges.cat/index.php>> (consulta: setembre 2021).
- FARRERONS VIDAL, O. (2021), *Històries del Montseny*, Cassà de la Selva: Editorial Gavarres.
- PLADEVALL I FONT, A. (1991), "El doctor Antoni Ariet i la 'Topografia mèdica de Viladrau'", *Monografies del Montseny* 6, p. 117-123.
- PORTALS I MARTÍ, J. (2012), "Vida i medi natural al Viladrau del 1900. La «Topografia mèdica» del Dr. Antoni Ariet, metge rural i alcalde", *Monografies del Montseny* 27, p. 127-150.